

като укрѣпени военно-стратегични пунктове, населени или не, или пъкъ само като заселени мѣста въ сегашния смисълъ на думата „градъ“, въ стара България е имало доста много. Тѣ не сж служили само за прибѣжища въ случай на неприятелски нашествия въ българската държава и за отбрана отъ тѣхъ, но още имали и голѣмо политико-икономично значение; защото и въ старо врѣме градоветѣ били централни пунктове на старо-българската търговия; тамъ главно се работили занаятитѣ и ставали тържищата и размѣната на произведенията. Въ общегарийския езикъ сжществува думата „градъ“⁵² и отъ нея, както и отъ други данни и извѣстия, се установява, че арийцитѣ, още когато живѣли заедно, си служили съ градоветѣ като прибѣжища и подслонища отъ външни неприятели. Най-старитѣ и първобитни укрѣпления били въ срѣдата на блатата или пъкъ върху нѣкои стръмнини: незащищената страна се ограждала съ окопи, насипи, плетѣ и бурени⁵³. Въ новото пъкъ отечество словѣнитѣ имали пълна възможность, да се запознаятъ не само съ изкуственото правене на крѣпости, но още и съ гражданския животъ. Трако-илирийцитѣ и слѣдъ тѣхъ римлянитѣ били издигнали силни крѣпости въ всички стратегични пунктове на Балканския полуостровъ и били покрили цѣлата страна съ цѣвтещи и многолюдни градове, свързани съ добри пѣтища, мощни лостове на търговията. Много отъ тѣхъ били унищожени отъ варварскитѣ народи, прѣдшественици на словѣнитѣ, но по-голѣмата частъ се запазила и словѣнитѣ ги завладѣли и се настанали въ тѣхъ. Императоръ Юстинианъ I поправилъ и изново основалъ осемдесетъ крѣпости и градове покрай р. Дунавъ и още шестотинъ други въ областитѣ Дакия, Мизия, Македония, Тракия и Тесалия⁵⁴.

⁵² Шишмановъ Ив. Д. Български прѣгледъ, год. II кн. VII, 86.

⁵³ Maur. Strat. XI, 5.

⁵⁴ Ковачевић и Јовановић. Историја, I, 38, 39.